

Warszawa, 18-02-2026

WRD.5140.2.12.2025.KLŻ

DECYZJA NR 26 /2026

Na podstawie przepisów art. 89 pkt 2, art. 91 ust. 4 pkt 3 i 4, art. 3 pkt 1 i 3, art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. a, art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292), w trybie art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 1691), w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego z urzędu w związku z wnioskiem Towarzystwa Przyjaciół Pragi z siedzibą ul. Stalowa 28/1, 03-426 Warszawa z dnia 28.03.2025 r., po częściowym rozpatrzeniu sprawy,

ORZEKAM

odmówić wpisu do rejestru zabytków ruchomych województwa mazowieckiego 72 obiektów zlokalizowanych w Warszawie na terenie dzielnicy Praga-Północ, według poniższego spisu:

1. 11 Listopada 26 – na elewacji frontowej oficyny poprzecznej, nisza wypełniona drewnianą ramą, b.dat.;
2. Białostocka 7 – na podwórzu, kapliczka wolnostojąca słupowa, 1998 r.;
3. Białostocka 53 – na podwórzu, frontem w stronę ul. Grodzieńskiej, proj. Jan Kubicki, kapliczka wolnostojąca, ok. 2006 r.;
4. Bródnowska 14 – na elewacji frontowej, w niszach na wysokości drugiej kondygnacji, kapliczka niszowa, figura św. Józefa, lata 20. XX w. (?), figura NMP - współczesna;
5. Brzeska 19 – na klatce schodowej („kuchенно-technicznej”) kamienicy frontowej, ołtarzyk z dewocjonaliami, b. dat.;
6. Brzeska 29-31 – na klatce schodowej kamienicy frontowej, kapliczka skrzynkowa, b. dat., lata 80-90. XX w. (?);
7. Floriańska 3 – na elewacji bocznej kościoła, figura Jezusa Miłosiernego w typie Jezu Ufam Tobie, aut. Andrzej Renes (ur. 1958), XX/XXI w.;
8. Floriańska 3 – na elewacji bocznej (zachodnia), od strony ul. Sierakowskiego, figura św. Michała Archanioła, aut. Teodor Skonieczny, 1894 r.;
9. Floriańska 3 – na elewacji bocznej (wschodnia), od strony ul. Floriańskiej, figura św. Floriana, aut. Teodor Skonieczny, 1894 r.;
10. Floriańska 3 – na terenie parafii, kapliczka słupowa I, wolnostojąca z figurą św. Józefa na cokole oblicowanym kamieniami polnymi, współczesna;
11. Floriańska 3 – na terenie parafii, kapliczka słupowa II, wolnostojąca z figurą św. Józefa ustawiona na metalowym stelażu, ok. 2010 r.;
12. Floriańska 3 – na terenie parafii, kapliczka słupowa III, wolnostojąca z figurą NMP na cokole z kamieni polnych, XX/XXI w.;
13. Floriańska 3 – na terenie parafii, na elewacji Domu Biskupa, kapliczka wnękowa, lata 2004–2008;

14. Grodzieńska 26 – na elewacji frontowej oficyny poprzecznej, pomiędzy piątą i szóstą osią drugiej kondygnacji, kapliczka wnękowa, nisza 1914 r., figura lata 80. XX w.;
15. Jagiellońska 9 – na elewacji frontowej oficyny poprzecznej, pomiędzy trzecią i czwartą osią drugiej kondygnacji, nisza wypełniona drewnianą ramą, zamykana drzwiczkami, b. dat.;
16. Jagiellońska 65 – na drzewie po zachodniej stronie ul. Jagiellońskiej, kapliczka skrzynkowa, lata 80-90. XX w. (?);
17. Kawęczyńska 16 – na terenie zajezdni tramwajowej „Praga”, po zachodniej stronie wjazdu na posesję od strony ul. Kawęczyńskiej, kapliczka wolnostojąca, 2001 r.;
18. Kawęczyńska 28 – na elewacji frontowej oficyny bocznej, pomiędzy czwartą a piątą osią drugiej kondygnacji, kapliczka skrzynkowa, b.dat.;
19. Kawęczyńska 49 – na podwórzu, przy ścianie oficyny przy ul. Siedleckiej 34, kapliczka wolnostojąca, lata 90. XX w.;
20. Kawęczyńska 53 – przy bocznej elewacji (od strony ul. Kawęczyńskiej), figura św. Jana Bosko, aut. Krystyna Fałdyga-Solska (ur. 1942), pomnik, 1986 r.;
21. Kawęczyńska 69 – na terenie Domu Zakonnego Sióstr Wspólnej Pracy od Niepokalanej Maryi (od strony ul. Kawęczyńskiej), kapliczka wolnostojąca, 1985 r. lub po 1985 r.;
22. Kłopotowskiego 20 – w przejeździe bramnym, nisza wypełniona drewnianą ramą, zamykana drzwiczkami, b.dat.;
23. Konopacka 21 – w przejeździe bramnym, nisza wypełniona ramą PCW po 2024 r., zamykana drzwiczkami, b.dat.;
24. Kowelska 4 – na elewacji frontowej oficyny poprzecznej, na osi przejazdu bramnego, 2 obrazki umieszczone na drewnianych ramach, lata 80-90. XX w. (?);
25. Linneusza 8 – na drzewie obok budynku przy ul. Linneusza 8, (?), kapliczka skrzynkowa, lata 80-90. XX w. (?);
26. Łochowska 13 – na elewacji frontowej, na czwartej kondygnacji pomiędzy drugą a trzecią osią, nisza (z wiszącym obrazkiem), b.dat.;
27. Łochowska 45 – na drzewie, od strony podwórka, kapliczka skrzynkowa, współczesna;
28. Mała 8 – na podwórzu d. posesji przy ul. Zaokopowej 6, kapliczka skrzynkowa, lata 80. XX w. (?);
29. Mała 13A – na podwórzu, na ścianie szczytowej bocznej oficyny, kapliczka skrzynkowa, b.dat.;
30. Modlińska 4 – na elewacji frontowej kościoła, figura Chrystusa na postumencie, po 2000 r.;
31. Modlińska 4 – na terenie parafii, kapliczka domkowa, XX/XXI w.;
32. Modlińska 4 – na terenie parafii, przy ogrodzeniu, kapliczka wolnostojąca, ok. 2022-2023 r.;
33. Okrzei 22 – na podwórzu, we wschodniej części dziedzińca, frontem w kierunku zachodnim, kapliczka wolnostojąca, współczesna;
34. Radzymińska 16 – na elewacji frontowej (od strony ul. Folwarcznej) na drugiej kondygnacji pomiędzy trzecią a czwartą osią, kapliczka wnękowa, b.dat.;
35. Równa 10 – na podwórzu, kapliczka skrzynkowa na słupie, przed 2015 r.;
36. Siedlecka 29 – na podwórzu, kapliczka wolnostojąca, 2023 r.;
37. Stalowa 9 – w łączniku między kamienicą główną z oficyną boczną, w przyziemiu pomiędzy pierwszą a drugą osią, kapliczka skrzynkowa, b.dat.;
38. Stalowa 12 – na klatce schodowej zachodniej, pomiędzy drugim a trzecim piętrem, kapliczka skrzynkowa, po 2012 r.;
39. Stalowa 14 – na klatce schodowej, na parterze w narożu przed wejściem na schody, dewocjalia ustawione na parapecie okiennym, b.dat.;

40. Stalowa 35 – na drzewie na podwórzu, kapliczka skrzynkowa, b.dat.;
41. Stalowa 38 – na klatce schodowej, na podeście parteru, frontem w stronę ul. Równej, kapliczka skrzynkowa, współczesna;
42. Stalowa 50 – w przejeździe bramnym, w niszy aut. Linas Domarackas (ur. 1967), mural, 2009 r.;
43. Starzyńskiego 12 – na podwórzu w centralnej części zieleńca, kapliczka wolnostojąca z figurą NMP, 2004 r.;
44. Starzyńskiego 12 – na podwórzu w centralnej części zieleńca, kapliczka skrzynkowa ustawiona na pniu drzewa, współczesna;
45. Starzyńskiego 12 – na elewacji podwórzowej kamienicy frontowej, figura ustawiona na zewnętrznym parapecie okna, b.dat.;
46. Strzelecka 5 – na podwórzu, przy murze posesji, kapliczka wolnostojąca, 1998 r.;
47. Strzelecka 31 – na elewacji frontowej oficyny poprzecznej, na drugiej kondygnacji pomiędzy trzecią a czwartą osią, kapliczka wnękowa, ok. 1998 r. (?);
48. Strzelecka 42 – w przejeździe bramnym, kapliczka skrzynkowa b.dat.;
49. Środkowa 3 – w przejeździe bramnym, kapliczka skrzynkowa stojąca na d. liście lokatorów, b.dat.;
50. Środkowa 3a – w przejeździe bramnym, kapliczka skrzynkowa stojąca na d. liście lokatorów, b.dat.;
51. Środkowa 6 – na klatce schodowej pomiędzy pierwszą a drugą kondygnacją, ołtarzyk - figura stojąca na półce, b.dat.;
52. Środkowa 14 – w przejeździe bramnym, kapliczka skrzynkowa, współczesna;
53. Środkowa 25 – na elewacji frontowej, na drugiej kondygnacji, pomiędzy trzecią a czwartą osią, kapliczka wnękowa, 1912 r.;
54. Tarchomińska 6 – na podwórzu, kapliczka wolnostojąca domkowa, ok. 1995 r.;
55. Tarchomińska 11 – na podwórzu, kapliczka skrzynkowa, współczesna;
56. Targowa 32 – na elewacji podwórzowej przy przejeździe bramnym, kapliczka skrzynkowa, 2024 r.;
57. Targowa 44 – na elewacji frontowej bocznej oficyny północno-zachodniej, kapliczka wnękowa nisza wypełniona drewnianą ramą, b.dat.;
58. Targowa 62 – na podwórzu, na osi przejazdu bramnego, kapliczka wolnostojąca, lata 90. XX w.;
59. Targowa 63 – na elewacji podwórzowej bocznej oficyny południowo-wschodniej, ołtarzyk – dewocjonalia stojące na półeczce, b.dat.;
60. Targowa 64 – na elewacji podwórzowej oficyny poprzecznej pomiędzy pierwszą a drugą osią, kapliczka skrzynkowa, po 2000 r.;
61. Wileńska 3 – w łączniku między kamienicą frontową a oficyną boczną, w zaokrąglonym narożniku, kapliczka wnękowa, b.dat.;
62. Wileńska 18 – na podwórzu, od strony ul. Wileńskiej, kapliczka gabarytowa domkowa, lata 80. XX w. (?), remontowana lub przebudowana w latach 90. XX w.;
63. Wileńska 31 – w przejeździe bramnym, kapliczka skrzynkowa, b.dat.;
64. Wileńska 43 – na podwórzu, kapliczka wolnostojąca, ok. 2003 r.;
65. Wileńska 59 – na elewacji frontowej po wschodniej stronie przejazdu bramnego, kapliczka skrzynkowa, po 2012 r.;
66. Wileńska 67 – na podwórzu, przy ścianie budynku nr 69, kapliczka przyścienna, współczesna;
67. Wileńska 69 – na elewacji frontowej, pomiędzy pierwszą i drugą kondygnacją, figura ustawiona na wsporniku, b.dat.;

68. Zachariasza 10 – na elewacji frontowej po prawej stronie wejścia do budynku, kapliczka skrzynkowa, po 2019 r.;
69. Zaokopowa 3 – na podwórku, na elewacji tylnej oficyny przy ul. Wileńskiej 23, kapliczka skrzynkowa, po 2015 r.;
70. Ząbkowska 4 – na elewacji frontowej oficyny poprzecznej, kapliczka skrzynkowa z mozaikowym tłem, 2025 r.;
71. Ząbkowska 12 – na elewacji frontowej, na drugiej kondygnacji pomiędzy otworami okiennymi siódmej i ósmej osi, kapliczka wnękowa, b.dat.;
72. Ząbkowska 16 – na podwórzu, przy ścianie nowego budynku przy ul. Ząbkowskiej 14, kapliczka skrzynkowa, po 2018 r.;

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 11.12.2025 r. Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków (MWKZ), po częściowym rozpatrzeniu wniosku organizacji społecznej Towarzystwo Przyjaciół Pragi, ul. Stalowa 28/1, 03-426 Warszawa, z dnia 28.03.2025 r. (data wpływu do urzędu: 28.03.2025 r.), uzupełnionym pismem z dnia 15.05.2025 r., wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie wpisu do rejestru zabytków ruchomych województwa mazowieckiego kapliczek zlokalizowanych na terenie dzielnicy Praga-Północ m.st. Warszawy, według spisu obejmującego 114 kapliczek. Pismem z dnia 15.12.2025 r. MWKZ zawiadomił o oględzinach przedmiotowych obiektów, które odbyły się w dniu 30.12.2025 r. W trakcie oględzin wykonano dokumentację fotograficzną oraz spisano protokoły. Pismem z dnia 31.12.2025 r. MWKZ zawiadomił strony o zakończeniu postępowania dowodowego w powyższej sprawie. Dla części obiektów objętych niniejszą decyzją wykonano karty ewidencyjne (opr. M. Turowska-Rawicz, P. Zaborowicz, 2013; opr. K. Lipke-Żurek, M. Wesołowska-Mazurowska, A. Śmigielka, P. Maniewska, P. Piekarz, A. Stefaniak, Sz. Patoka, T. Jarosz, M. Cybuch i in., 2025).

Wnioskowane przez organizację społeczną obiekty stanowią zasób stosunkowo mało rozpoznany pod względem konserwatorskim pomimo, iż na temat kapliczek wydano kilka publikacji o zróżnicowanym charakterze (T. Karpik, *Kapliczki Starej Pragi*, Warszawa 1995; *Prążanie o starej Pradze*, red. L. A. Rymkiewicz, Warszawa 1998; A. B. Bohdziewicz, M. Stopa, *Kapliczki Warszawskie*, Warszawa 2009; A. Gajewski, K. Głowacka, G. Krawczak, *Szlakiem praskich kapliczek. Cykl ilustrowanych spacerów*, Warszawa 2018; *Katalog kapliczek i krzyży Warszawy*, red. M. Brodowska, Warszawa 2019; M. Sadowska-Czaputowicz, *Kapliczki warszawsko-praskie - fenomen religijności*, Warszawa 2019; B. Olek, *Praskie Kapliczki „Niedziela Warszawska”*, 2001 nr 20; „Katalog wystawy. Kapliczki - ocalamy praskie dziedzictwo”, Warszawa 2023 – wystawa prezentowana w Praskim Centrum Aktywności). Powyższe opracowania nie mają kompleksowego charakteru, dotyczą wybranych obiektów. W 2023 r. Stowarzyszenie *Kocham Pragę* w ramach programu „Wspólnie dla dziedzictwa” wykonało ze środków Narodowego Instytutu Dziedzictwa projekt „Podwórkowe i uliczne kapliczki - dokumentacja dziedzictwa kulturowego warszawskiej Starej i Nowej Pragi”. W czasie jego trwania zidentyfikowano 154 obiekty (adres strony internetowej projektu z dokumentacją fotograficzną nie został udostępniony). W ramach projektu *Stowarzyszenie Kocham Pragę* planowało złożenie wniosku o wpis kapliczek do rejestru zabytków, planów tych nie zrealizowano.

Z uwagi na brak profesjonalnej inwentaryzacji kapliczek w dniu 21.03.2025 r. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków przy współpracy z Urzędem Dzielnicy Praga-Północ i wolontariuszami zainicjował projekt „Kapliczki praskie – identyfikacja, dokumentacja, ochrona” mający na celu kompleksową inwentaryzację kapliczek z terenu dzielnicy Praga-Północ m.st Warszawy. Pozwolił on na prawidłowe rozpoznanie zasobu, ustalenie aktualnego stanu obiektów oraz ich waloryzację. W ramach projektu wykonano karty ewidencyjne zgodne z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. Ponadto na potrzeby niniejszego postępowania przeprowadzono kwerendę archiwalną (m.in. fot. archiwalne aut. J. Szandomirski i B. Olechnicki z lat 70. XX w. oraz aut. P. Trojanowski z 1991 r., WUOZ Archiwum), oraz dokonano analizy materiałów kartograficznych.

Niniejsza decyzja dotyczy 72 obiektów zlokalizowanych na terenie dzielnicy Praga-Północ, wskazanych do wpisu do rejestru zabytków we wniosku organizacji społecznej Towarzystwo Przyjaciół Pragi z dnia 28.03.2025 r. Przedmiotowe obiekty zlokalizowane są na terenach posesji kamienic i domów mieszkalnych a także należących do parafii oraz instytucji kościelnych i publicznych z terenu dzielnicy Pragi-Północ. Można je podzielić na kilka grup: kapliczki przykościelne (przeważnie figury na cokółkach oraz figury stanowiące element elewacji) oraz kapliczki podwórkowe (wolnostojące i przyściennie zlokalizowane na terenie podwórzy i skrzynkowe zawieszane na elewacjach, w przejazdach bramnych i na drzewach) oraz kapliczki i ołtarzyki wewnętrzne (usytuowane na klatkach schodowych – skrzynkowe oraz ołtarzyki bez formy i oprawy architektoniczno-plastycznej). W ww. wniosku uwzględniono również nisze ściennie z figurami lub bez, a także figury i pomniki. Zostały one wzniesione w różnym czasie, z wykorzystaniem różnych materiałów i technik.

Kapliczki zwyczajowo sytuowane były w sąsiedztwie kościołów i klasztorów, wykorzystywano je do prywatnej dewocji. Tradycja ta zachowała się na terenie dzielnicy Praga-Północ. We wniosku uwzględniono kilka obiektów tego typu. Na terenie parafii św. Floriana przy ul. Floriańskiej 3 znajdują się figura św. Józefa ustawiona na prostopadłościennym cokole oblicowanym kamieniami polnymi z XX/XXI w. (nr 10), zlokalizowana przy Domu Biskupa figura św. Józefa ustawiona ok. 2010 r. na metalowym stelażu (nr 11) oraz posadowiona na cokole z kamieni polnych, z którego pierwotnie wypływało źródło spływające po kaskadowo ułożonych od frontu stopniach, figura NMP z XX/XXI w. (nr 12). Powyższe figury osłonięte zostały współczesnymi wiatami z transparentnych płyt z tworzywa sztucznego. Ponadto przy elewacji bocznej kościoła św. Floriana znajduje się ustawiona na cokole z kamieni polnych figura Chrystusa Miłosiernego w typie Jezusa Ufam Tobie autorstwa Andrzeja Renesa (lata 90. XX w. lub pocz. XXI w., nr 7).

Przy elewacji Bazyliki Najświętszego Serca Jezusowego przy ul. Kawęczyńskiej 53 (od strony południowej), znajduje się pomnik św. Jana Bosko (grupa rzeźbiarska), wykonany w 1986 r. przez Krystynę Fałdygę-Sokalską (nr 20). Na terenie parafii pw. św. Jadwigi Śląskiej przy ul. Modlińskiej 4 znajdują się kapliczka domkowa, murowana z kamienia polnego z XX/XXI w. (nr 31) oraz kapliczka słupowa z figurą Chrystusa ustawiona na metalowym stelażu ustawiona ok 2022 r. (nr 32). Obiekty takie znajdują się również na terenach instytucji i zgromadzeń związanych z kościołem katolickim. Do ww. grupy kapliczek należy zaliczyć stojącą na terenie należącym do Caritas przy ul. Kawęczyńskiej 49 figura NMP na murowanym cokole oblicowanym płytkami ceramicznymi postawioną w latach 90. XX w. (nr 19) oraz wystawioną po 1985 r. przed fasadą budynku Domu Zakonnego Sióstr Wspólnej Pracy od Niepokalanej Maryi przy ul. Kawęczyńskiej 69 figurę Chrystusa na masywnym postumencie (nr 21). Kapliczką związaną z instytucją publiczną o charakterze świeckim jest współczesna figura

św. Krzysztofa na murowanym na postumencie oblicowanym cegłą klinkierową ustawiona przy bramie wjazdowej na teren zajezdni tramwajowej przy ul. Kawęczyńskiej 16 (2001 r., nr 17).

Osobną grupę stanowią kapliczki podwórkowe wykonane pod koniec XX w. i na początku XXI w. Są to przede wszystkim obiekty wolnostojące (kapliczki domkowe, słupowe, figury i gabloty na cokółkach) ufundowane przez okolicznych mieszkańców. Do grupy tej należą kapliczki usytuowane na posesjach przy ul. Białoostockiej 7 z ok. 1998 r. (murowana kapliczka wolnostojąca słupowo-niszowa, nr 2), ul. Starzyńskiego 12 z 2004 r. (kapliczka wolnostojąca z figura NMP posadowiona na murowanym cokole oblicowanym cegłą klinkierową, nr 43), ul. Strzeleckiej 5 z 1998 r. (wolnostojąca murowana kapliczka słupowo-niszowa, nr 46), ul. Tarchomińskiej 6 z lat 90. XX w. (murowana kapliczka domkowa, nr 54), ul. Wileńskiej 43 z ok. 2003 r. (kapliczka słupowo-niszowa, nr 64), ul. Wileńskiej 67 (współczesna murowana kapliczka przyścienna z nadstawką w kształcie murowanego domku zamknięta drzwiczkami, nr 66).

Część kapliczek to gabloty skrzynkowo-domkowe ustawione na postumencie, najczęściej prostokątne o 2-spadowym dachu. Do tego typu obiektów należą m.in. kapliczka wolnostojąca dwukondygnacyjna z murowanym cokółkiem i drewniana nadstawką w formie skrzynkowej wykonana z ram okiennych z terenu Pragi, z dachem krytym blachodachówką, proj. skrzynki Jan Kubicki przy ul. Białoostockiej 53 z 2006 r. (nr 3), współczesna kapliczka z metalową przeszkloną skrzynką zwieńczona czteropółciowym daszkiem usytuowana na nieregularnym cokole z kamieni polnym przy ul. Okrzei 22 (nr 33), kapliczka z metalową przeszkloną skrzynką z metalowym cokółkiem przy ul. Siedleckiej 29 z 2023 r. (nr 36), metalowa przeszklona nadstawka z czterospadowym daszkiem stojąca na cokole z szerokim pulpitem oblicowana płytkami ceramicznymi przy ul. Targowej 62 z lat 90. XX w. (nr 58). Współczesną formę ma także kapliczka przy ul. Równej 10, stojąca na wysokim metalowym słupie, której nadstawkę wymieniono całkowicie na gablotę o odmiennej formie przed 2015 r. (nr 35) oraz drewniana kapliczka domkowa stojąca na terenie posesji przy ul. Wileńskiej 18 pochodząca prawdopodobnie z lat 80. XX w. przeniesiona z poprzedniej, nieznanego lokalizacji i kompleksowo wyremontowana na przełomie lat 80. i 90. XX w. (nr 62).

Innym typem kapliczek podwórzowych są kapliczki skrzynkowe zawieszane na elewacjach kamienic (frontowych i podwórzowych). Przeprowadzona w ramach niniejszego postępowania analiza formalna i ikonograficzna pozwoliła stwierdzić, iż większość z wnioskowanych obiektów najpewniej powstało w okresie pomiędzy latami 80. XX w. a 2025 r. Są to obiekty drewniane lub metalowe, częściowo przeszklone, z ruchomymi drzwiczkami, często wykonywane przez lokalnych stolarzy lub mieszkańców metodami rękodzielniczymi (brak łączy ciesielskich). Elementy konstrukcyjne skrzynek łączone są za pomocą gwoździ, kleju, z użyciem taśm i płyt blaszanych, kątowników i zawiasów umieszczonych na zewnątrz, także wzmocnione blachą, spawanie, nitowanie (skrzynki metalowe). Do grupy tej zaliczają się kapliczki usytuowane na elewacjach frontowych, po wschodniej stronie przejazdu bramnego przy ul. Wileńskiej 59 (nr 65) oraz po prawej stronie wejścia do budynku przy ul. Zachariasza 10 (nr 68), obie po gruntownym remoncie przeprowadzonym po 2012 r. (nr 65) i po 2019 r. (nr 68), polegającym na niemal całkowitej wymianie oryginalnej substancji. Kapliczki skrzynkowe umieszczono także na elewacjach od strony podwórza, są to m.in. pozbawiona dekoracji skrzynka na elewacji frontowej oficyny bocznej, pomiędzy czwartą a piątą osią drugiej kondygnacji przy ul. Kawęczyńskiej 28 (b.dat., nr 18), metalowa skrzynka ulokowana w zachodniej części łącznika kamienicy głównej z oficyną boczną przy ul. Stalowej 9 (b.dat., nr 37), pozbawiona dekoracji drewniana kapliczka na ścianie szczytowej bocznej oficyny od podwórza przy ul. Małej 13A (b.dat., nr 29). Ponadto do grupy tej należą 2 kapliczki skrzynkowe w formie drewnianych obramień, w które wprawione są obrazki przy ul. Kowelskiej 4 (lata 80., 90. XX w., nr 24) oraz kapliczki po gruntownym remoncie przy

ul. Tarchomińskiej 11 (po 2018 r., nr 55), przy przejeździe bramnym przy ul. Targowa 32 (2024 r., nr 56), w przyziemiu elewacji podwórzowej oficyny poprzecznej pomiędzy pierwszą a drugą osią przy ul. Targowej 64 (po 2000 r., nr 60), na elewacji tylnej oficyny przy ul. Zaokopowej 3 (po 2012 r., nr 69). Formą wyróżnia się transparentna skrzynka umieszczona na tle mozaiki przy ul. ul. Ząbkowskiej 4 (2025 r., nr 70).

Do grupy kapliczek skrzynkowych umieszczonych na ścianach przejazdów bramnych należą prostokąta skrzynka o schodkowym zadaszaniu zwieńczonym krzyżem przy ul. Strzeleckiej 42 (b.dat., nr 48), ustawione na dawnej skrzynce pocztowej z listą lokatorów prostokątne zamknięte prosto kapliczki przy ul. Środkowej 3 oraz ul. Środkowej 3A (b.dat., nr 49 i 50), przeniesiona z klatki schodowej z kamienicy przy ul. Środkowej 16, drewniana kapliczka oklejona taśmą dekoracyjną z tworzywa sztucznego przy ul. Środkowej 14 (b. dat., nr 52), oraz kapliczka o aplikowanej dekoracji szczytu z motywem stylizowanego Oka Opatrzności Bożej przy ul. Wileńskiej 31 (nr 63). Do obiektów umieszczonych na klatkach schodowych należą drewniana zwieńczona krzyżem kapliczka przy ul. Brzeskiej 29-31 (lata 80-90. XX w., nr 6), stylizowana kapliczka w typie ołtarzowym z ażurowym zwieńczeniem z krzyżem przy ul. Stalowej 12 (po 2012 r., nr 38), prosta skrzynka o przeszklonych drzwiczkach ustawiona na półeczce przy ul. Stalowej 38 (współczesna, nr 41).

Kapliczki tego typu umieszczone są również na pniach drzew. Są to m.in. kapliczka o krzywoliniowym brzegu krawędzi skrzynki i zadaszania przy ul. Jagiellońskiej 65 (lata 80-90. XX w. (?), nr 16), kapliczka z tralkowymi kolumnkami przy ul. Linneusza 8 (lata 80-90. XX w., nr 25), transparentna skrzynka na szerokiej półce przy ul. Łochowskiej 45 (współczesna, nr 27), drewniana zwieńczona krzyżem przy ul. Stalowej 35 (przed 2012 r., nr 40). Do kapliczek skrzynkowych wolnostojących należą przeniesiona z dawniejszej lokalizacji, ustawiona na murze drewniana skrzynka z wysokim szczytem przy ul. Małej 8 (lata 80. XX w. (?), nr 28), drewniana skrzynka kryta dwuspadowym dachem ze współczesną figurą Chrystusa Frasobliwego na cokole z pnia drzewa przy ul. Starzyńskiego 12 (ok. 2004 r., nr 44), a także wolnostojąca, drewniana kapliczka po zachodniej stronie podwórza o stromym 2-spadowym dachu przy ul. Ząbkowskiej 16 (po 2018 r., nr 72).

Osobną grupę obiektów stanowią architektoniczne nisze wykonane na elewacjach i w przejazdach kamienic, w których umieszczono m.in. figury oraz dewocjalia. Należą do nich pozbawione dekoracji architektonicznej 2 nisze zamknięte konchą znajdujące się na frontowej kamienicy przy ul. Bródnowskiej 14, w których umieszczono figurę św. Józefa z lat 20. XX w. (?) oraz wtórną figurę NMP (nr 4). Kamienica ta wpisana jest do rejestru zabytków decyzją z dnia 24.06.2025 r. pod numerem rejestru A-1887. Architektoniczną bogatą oprawę otrzymała nisza z oryginalną starannie opracowaną figurą NMP znajdująca się na elewacji kamienicy przy ul. Środkowej 25 (nr 53), wpisanej do rejestru zabytków decyzją z dnia 29.05.2020 r. pod numerem rejestru A-1580. Mniej dekoracyjną formę otrzymała konchowa nisza ozdobiona u dołu profilowanym gzymsem i fartuszką z ustawioną wtórną figurą z lat 80. XX w. przy ul. Grodzieńskiej 26 (nr 14), wtórna otynkowana nisza zamknięta konchą z figurą NMP przy ul. Radzymińskiej 16 od strony ul. Folwarcznej (nr 34), płytka tynkowana nisza z wtórnie wstawioną figurą NMP przy ul. Ząbkowskiej 12 (nr 71), której układ urbanistyczny na odcinku od ul. Targowej do ul. Brzeskiej został wpisany do rejestru zabytków decyzją z dnia 22.05.2006 r. pod nr A-707.

Relikty oprawy architektonicznej z zamkniętą łukiem pełnym niszą oraz oryginalną figurą św. Józefa znajdują się na elewacji oficyny poprzecznej przy ul. Strzeleckiej 31 (nr 47). Wnęka zaakcentowana szeroką drewnianą ramą z przeszkleniem z ustawioną figurą NMP znajduje się na elewacji kamienicy przy ul. Targowej 44 (nr 57), która współtworzy układ urbanistyczny ulicy Targowej na odcinku od placu Wileńskiego do wiaduktu linii średnicowej wpisanej do rejestru zabytków decyzją

z dnia 25.05.2009 r., pod nr A-865. W zaokrąglonym narożniku w łączniku oficyny bocznej z kamienicą frontową przy ul. Wileńskiej 3 znajduje się przeszklona nisza z wmontowanymi drzwiczkami, obecnie pusta (nr 61). Kamienica ta znajduje się na terenie układu urbanistycznego ulicy Wileńskiej, który na odcinku od ul. Targowej do ul. Konopackiej wpisany jest do rejestru zabytków decyzją z dnia 24.06.2025 r. pod nr A-1889.

Część płytkich prostokątnych nisz na elewacjach kamienic, oficyn lub w ścianach przejazdów bramnych ma charakter wtórny. Wiele z nich zaakcentowana została ramą i zamknięta drzwiczkami z drewna lub z tworzywa sztucznego. Przykładem tego typu obiektów są prostokątne nisze na elewacjach podwórzowych oficyn m.in. zamknięta osadzonym w ościeżnicy przeszklonym skrzydłem okiennym z figurką NMP przy ul. 11 Listopada 26 (nr 1), wnęka o drewnianej profilowanej współczesnej ramie z drzwiczkami przy ul. Jagiellońskiej 9 (nr 15). Kamienica ta została wpisana do rejestru zabytków decyzją z dnia 1.07.2021 r. pod nr A-1645. Do grupy tej należy również nisza ujęta prostą drewnianą ramą, zamykana drzwiczkami z żarówką wewnątrz przy ul. Kłopotowskiego 20 (nr 22). Podobne, być może oryginalne wnęki znajdują się w przejazdach bramnych kamienic, m.in. zamknięta oknem z PCW nisza przy ul. Konopackiej 21 (przed 2024 r., nr 23). Pozbawiona jakichkolwiek ram i drzwiczek jest nisza w przejeździe bramnym kamienicy przy ul. Stalowej 50, w której wykonany został mural z przedstawieniem NMP autorstwa litewskiego artysty Linasa Domarackasa (nr 42). Budynek ten znajduje się na terenie układu urbanistycznego ul. Stalowej, który wpisany jest do rejestru zabytków decyzją z dnia 24.03.2021, pod nr A-1699. Podobna architektoniczna wnęka, z zawieszonym pośrodku obrazkiem, znajduje się na czwartej kondygnacji elewacji kamienicy przy ul. Łochowskiej 13 (nr 26). Kapliczka niszowa z współczesną figurą św. Antoniego Padewskiego zlokalizowana na elewacji Domu Biskupa została wykonana w latach 2004-2008 z inicjatywy biskupa warszawsko-praskiego abp Głódzia (nr 13).

Do obiektów dewocyjnych, nie mających formy architektonicznej ani oprawy rzemieślniczej zaliczyć należy kompozycje o charakterze ołtarzyków, zlokalizowanych na elewacjach kamienic bądź na klatkach schodowych. Stanowią one najczęściej zestawienia współczesnych dewocjonaliów o charakterze przemysłowym – niewielkich rozmiarów figurek lub reprodukcji przedstawień sakralnych. Do tego typu obiektów należą obrazki ustawione i zawieszane nad szklaną półeczką zamontowaną na zawieszkach wykonanych z drutu, na bocznej klatce schodowej kamienicy frontowej przy ul. Brzeskiej 19 (nr 5), figurka NMP ustawiona w niszy okiennej klatki schodowej, na parterze na klatce schodowej kamienicy przy ul. Stalowej 14 (nr 39), figura Chrystusa stojąca na półce na klatce schodowej, pomiędzy pierwszą a drugą kondygnacją w kamienicy przy ul. Środkowej 6 (nr 51). Do tego typu aranżacji należy także figura NMP (wtórna) ustawiona na metalowej półce zamontowanej na elewacji podwórzowej bocznej oficyny południowo-wschodniej kamienicy przy ul. Targowej 63 (nr 59) oraz figura NMP ustawiona na zewnętrznym parapecie niszy okiennej jednego z lokali w domu przy ul. Starzyńskiego 12 (nr 45).

Obiektami, które także nie posiadają charakteru kapliczek ani nie pełnią roli obiektów kultu są wyróżniające się wysokim poziomem artystycznym kamienne pełnoplastyczne figury św. Floriana i św. Michała Archanioła z elewacji kościoła św. Floriana i Michała Archanioła przy ul. Floriańskiej 3 (nr 8, 9) wykonane w 1894 r. przez Tadeusza Skoniecznego (1852- 1910). Zaprojektowane jako wystrój rzeźbiarski elewacji kościoła, przetrwały pomimo zniszczenia świątyni w czasie II wojny światowej. Odbudowany w okresie powojennym kościół pw. św. Floriana przy ul. Floriańskiej 3 został wpisany do rejestru zabytków nieruchomości decyzją z dnia 1.07.1965 r. pod nr rej. A-802. W ramach ww. decyzji ochroną objęto m.in. wystrój architektoniczny elewacji, w tym figury św. Floriana i św. Michała Archanioła.

Elementem wystroju elewacji kościoła jest także figura całopostaciowa Chrystusa Króla ustawiona na fasadzie kościoła pw. Jezusa Chrystusa Króla Pokoju parafii pw. Jadwigi Śląskiej przy ul. Modlińskiej 4 (nr 30). Usytuowana została ona po 2000 r. nad wejściem głównym na osi elewacji frontowej. Charakter dekoracyjny ma również figura Matki Bożej usytuowana na elewacji wzniesionej w 1935 r. kaplicy pw. Matki Bożej z Loudres przy ul. Wileńskiej 69 (nr 67). Znajduje się ona w narożniku budynku, na półkolistej platformie wspartej na wsporniku z baldachimem powielającym kształt impostu. Na podstawie archiwalnej dokumentacji fotograficznej można stwierdzić, iż pierwotnie w wydzielonym polu akcentującym narożnik budynku kaplicy umieszczona była jedynie flaga (1935). Kaplica została wpisana do rejestru zabytków decyzją z dnia 4.12.1984 r. pod nr rej. A-1203.

W większości stan zachowania ww. obiektów jest dobry lub zadowalający. Część z nich została poddana doraźnym lub gruntownym renowacjom, polegającym m.in. na zmianie formy lub substancji oryginalnej na nową. W grupie obiektów eksponowanych na zewnątrz, poddanych oddziaływaniu czynników atmosferycznych, widoczna jest korozja biologiczna i chemiczna, odkształcenia elementów metalowych, łuszczenie farby, zacieki, ubytki i uszkodzenia elementów konstrukcyjnych.

Po przeanalizowaniu zgromadzonego materiału dowodowego MWKZ stoi na stanowisku, iż 72 obiekty zlokalizowane w Warszawie na terenie dzielnicy Praga-Północ, według spisu zawartego w orzeczeniu niniejszej decyzji, nie reprezentują wartości historycznych, artystycznych lub naukowych uzasadniających indywidualny wpis do rejestru zabytków ruchomych bądź nie są one dziełem zamkniętej epoki.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, iż wniosek Stowarzyszenia dotyczył „kapliczek zlokalizowanych na terenie dzielnicy Praga-Północ”. Wnioskodawca nie wyjaśnił, co rozumie pod terminem „kapliczki”, z tego względu rozpatrując przedmiotowy wniosek MWKZ kierował się definicją słownikową, zgodnie z którą kapliczka to „mały domek z figurą świętego lub obrazem wewnątrz, stawiany przy drogach lub zawieszany na drzewach” (Słownik PWN). Ewolucja stylistyczna oraz popularność tego rodzaju obiektów przyczyniła się do wykształcenia kilku typów kapliczek, które najczęściej mają formę wolno stojącego domku murowanego lub drewnianego, wieżyczki z wnękami, figury na słupie lub kolumnie czy skrzynki, wykonywanych w celach wotywnych, dziękczynnych lub obrzędowych. Rozpatrując wniosek MWKZ przeanalizował również, czy obiekty będące przedmiotem niniejszej decyzji spełniają kryterium obiektu ruchomego wynikającego z art. 3 pkt 1 i 3, art. 6 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy, stanowiące świadectwo minionej epoki, a także czy posiadają oryginalną formę i tkankę zabytkową, która jest nośnikiem wartości historycznych, artystycznych lub naukowych.

Kapliczki, figury i krzyże przydrożne stanowią utrwalony wielowiekowy tradycją element krajobrazu kulturowego Warszawy. Obiekty tego typu znaleźć można na terenie całego miasta. Powstawały jako fundacje indywidualne i zbiorowe, akty dziękczynienia lub zawierzenia Bogu za wstawiennictwem Matki Bożej i świętych, także miejsca spotkań wynikających z różnorodnych, aktywujących wiernych praktyk religijnych. W tradycji lokalnej szczególne miejsce zajmują tzw. kapliczki praskie, których fenomen wynika przede wszystkim ze stosunkowo dużej liczby obiektów tego typu umieszczanych na terenie posesji, projektowanych w ramach wystroju elewacji, sytuowanych w rejonie kościołów oraz trwałości związanych z nimi praktyk religijnych. Najstarsze przykłady kapliczek na terenie dzielnicy Praga-Północ pochodzą z lat 60. XIX w., zachowały się przykłady kapliczek przedwojennych, z okresu okupacji, a także powojenne. Obiekty takie wykonywane są również współcześnie, stanowią świadectwo przywiązania do tradycji oraz tożsamości lokalnej. Jako takie stanowią niezaprzeczalny fenomen kulturowy.

Wniosek organizacji społecznej z dnia 28.03.2025 r. objął trzy zasadnicze typy obiektów – kapliczki, elementy architektoniczne lub plastyczno-architektoniczne elewacji kamienic oraz dekorację rzeźbiarską. W pierwszej grupie obiektów znalazły się kapliczki o współczesnym charakterze, które powstały w latach 80-90. XX w. oraz po 2000 r. Przedmiotowe objekty zostały wydatowane na podstawie inskrypcji, sygnatur, proveniencji, wywiadów z mieszkańcami oraz weryfikacji archiwalnej i formalnej. Do obiektów takich należą kapliczki o różnej formie plastycznej, przede wszystkim murowane kapliczki wolnostojące, m.in. domkowe, słupowo-niszowe, figury i gabloty posadowione na cokółkach oraz kapliczki skrzynkowe. Obiekty te zlokalizowane są zarówno na terenach posesji domów mieszkalnych i kamienic oraz instytucji, jak i terenach parafii. Stanowią obiekt indywidualnego kultu, praktyk religijnych, są przedmiotem zainteresowania mieszkańców, którzy przeprowadzają regularne prace zabezpieczające, konserwacje i modyfikacje. W ocenie MWKZ 47 obiektów należących do tej grupy (nr 2, 3, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 19, 20, 21, 24, 25, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 38, 41, 42, 43, 44, 46, 48, 49, 50, 52, 54, 55, 56, 58, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 72) nie spełnia definicji zabytku, który zgodnie z ustawą to obiekt „stanowiący świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia”. Jest to warunek niezbędny dla uznania danego obiektu za zabytek w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przeprowadzona analiza wskazuje, że większość z ww. obiektów powstała na przełomie XX/XXI w. oraz w XXI w., a pozostałe najpewniej w latach 80-90. XX w. Ww. objekty mają charakter współczesny, zostały wykonane z użyciem współczesnych materiałów i technik.

Większość figur stanowiących wyposażenie kapliczek wolnostojących, a także niszowych oraz skrzynkowych to objekty typowe, wykonywane masowo i pozbawione cech indywidualnych, tym samym nie posiadają samoistnych walorów artystycznych, historycznych ani naukowych. Przy ocenie wartości historycznej MWKZ kierował się oceną autentyczności substancji, formy i funkcji obiektu, przekładających się na walor dokumentacyjny ww. obiektów dla określonych zdarzeń historycznych. Wprawdzie bez wątplenia kapliczki stanowią odzwierciedlenie tożsamości kulturowej miejsca, jednak wartość ta z uwagi na ich współczesny charakter nie może być uznawana za przesłankę za wpisem do rejestru zabytków. Zdecydowana większość obiektów nie posiada również wartości artystycznej ani naukowej. Pozbawione cech stylowych odzwierciedlają fenomen kulturowy, stanowiący świadectwo trwałości kultu, prywatnych preferencji estetycznych oraz możliwości w zakresie doboru materiału i środków technicznych. W wielu przypadkach pozbawione są również autentyzmu – narażone na działania atmosferyczne poddawane są stałym modyfikacjom, wynikającym z potrzeby zachowania ciągłości kultu. W tym kontekście wartość materialna obiektu ma znaczenie drugoplanowe, co potwierdzają niemal kompleksowe wymiany poszczególnych obiektów.

W pojedynczych przypadkach w kapliczkach ustawiono objekty starsze, często wtórnie uzupełnione, np. wtórna, odnowiona przez panią Zofię Kubicką figura NMP będąca wyposażeniem kapliczki przy ul. Białostockiej 53 (nr 3), starsza figura wstawiona do nowoczesnej kapliczki ul. Siedlecka 29 (nr 36), starsza figura w kapliczce z kątowników i blachy ul. Stalowa 9 (nr 37). W powyższej grupie znajdują się kapliczki przekształcone, z wymienioną substancją zabytkową lub zastąpione nowymi (nr 55, 56, 60, 65, 68, 69, 70, 72). W wypadku kapliczek skrzynkowych, których datacji mnie udało się potwierdzić, należy podkreślić ich zły stan techniczny, będący konsekwencją wyboru materiału o niskiej jakości (nr 18, 29, 37, 40). Jak wskazano w wytycznych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28.11.2023 r., DOZ-OAiK.6521.12.2023, w przypadku obiektów w złym stanie technicznym należy rozważyć, czy ewentualny, konieczny do przeprowadzenia remont nie spowoduje usunięcia elementów będących nośnikiem wartości zabytkowych. W ocenie MWKZ, nawet w przypadku, jeśli potwierdziłaby się ich wartość historyczna, ww. objekty wymagałyby przeprowadzenia daleko idących

prac polegających na wymianie w całości lub w większości obecnej substancji, w wyniku których nie zachowałyby swoich ewentualnych wartości zabytkowych.

Wniosek obejmuje także grupę obiektów, które stanowią integralną część budynków. Są to nisze prostokątne lub konchowe (niekiedy z obramowaniem lub elementami dekoracji w postaci detalu architektonicznego), otwarte lub zamknięte drzwiczkami, stanowiące element charakterystyczny dla budownictwa miejskiego od XIX w. do połowy XX w. (nr 1, 4, 14, 15, 22, 23, 26, 30, 34, 47, 53, 57, 61, 67, 71). W części nisz znajdują się obrazki lub postaci świętych. Obecnie tylko nieliczne figury ustawione w niszach są pierwotne (ul. Radzymińska 16 - nr 34, Strzelecka 31 – nr 47, Środkowa 25 – nr 53). W ocenie MWKZ ww. nisze, jako detale architektoniczne trwale związane ze ścianą, stanowią integralny element nieruchomości. W związku z powyższym uznanie ww. elementów za rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, byłoby niezgodne z ww. przepisami. Należy bowiem podkreślić, iż wniosek dotyczył „kapliczek” nie zaś zlokalizowanych w ww. wnękach pojedynczych figur lub obiektów.

Ponadto MWKZ niniejszą decyzją odmówił wpisu do rejestru zabytków obiektów, które nie odpowiadają definicji kapliczki i nie posiadają samoistnych wartości zabytkowych. Są to przede wszystkim prywatne ołtarzyki stanowiące przedmiot prywatnej dewocji, obejmujące zespoły współczesnych, masowo produkowanych obiektów (nr 5, 39, 45, 51, 59). Za kapliczki trudno uznać również figury z elewacji kościoła przy ul. Modlińskiej 4 (nr 30) oraz kaplicy przy ul. Wileńskiej 69 (nr 67). Są to obiekty pozbawione cech indywidualnych i zabytkowych, o charakterze dekoracyjnym i symbolicznym, związanym z funkcją budynków, na których zostały umieszczone. Niezaprzeczane wartości artystyczne i historyczne posiadają figury stanowiące element dekoracji rzeźbiarskiej elewacji kościoła pw. Św. Floriana (nr 8, 9). Wykonane pod koniec XIX w. przez Tadeusza Skoniecznego wyróżniają się starannie opracowaną formą. Obiekty te nigdy nie miały charakteru obrzędowego, dziękczynnego lub wotywnego. Należy podkreślić, iż decyzja o wpisie zabytku do rejestru zabytków winna być sporządzana z najwyższą starannością i dotyczyć obiektów wypełniających definicję legalną zabytku zawartą w art. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, prawidłowo rozpoznanych i dających się jednoznacznie zidentyfikować. Wykonane jako dekoracja elewacji figury św. Floriana i św. Michała Archanioła nawiązują do patronów kościoła przy ul. Floriańskiej 3, uznanie ich za kapliczki, byłoby błędnym rozpoznaniem obiektu zabytkowego.

Wiele z obiektów stanowiących przedmiot niniejszej decyzji nie posiada walorów artystycznych uzasadniających wpis do rejestru. W pojedynczych wypadkach można dostrzec interesujące trendy artystyczne, związane m.in. z artystami lokalnymi, działającymi na terenie Pragi – np. J. Kubicki oraz innymi artystami z terenu Polski – A. Renes, K. Fałdyga-Solska i Litwy – L. Domarackas, jednakże są to obiekty nowopowstałe, stanowiąca dobra kultury współczesnej, nie posiadające cech zabytku wynikających z definicji legalnej oraz nie stanowiące świadectwa minionej epoki. Ich wykonawcami są artyści żyjący i wciąż działający, obiekty powstały w latach 80., 90. XX. oraz w XXI w.

Odnosząc się do uzasadnienia wniosku organizacji społecznej MWKZ nie neguje faktu, iż ww. obiekty mogą być „niezwykle cenne i ważne dla rozpoznania i badania rozwoju przestrzennego i społeczno-kulturalnego Pragi”. Jednakże postępowanie administracyjne w sprawie wpisu do rejestru zabytków ma na celu weryfikację wartości historycznych, artystycznych i naukowych, te zaś w większości przypadków nie zostały potwierdzone, lub z uwagi na błędne rozpoznanie obiektu przez organizację społeczną, nie mogą być wpisane do rejestru zabytków jako „kapliczki”, co było przedmiotem wniosku. Jednocześnie trudno zgodzić się z twierdzeniem organizacji, iż w odniesieniu do 72 obiektów będących przedmiotem niniejszej decyzji „Towarzystwo Przyjaciół Pragi wykazało w uzasadnieniu we wniosku o wpis do rejestru zabytków wartości uzasadniające objęcie ochroną

ww. obiektów tj. wartości historyczne, artystyczne i naukowe”. Zamieszczony we wniosku esej na temat rodzajów kapliczek nie dotyczył żadnego konkretnego obiektu znajdującego się na terenie dzielnicy Praga-Północ, a zaproponowana typologia nie została w żaden sposób zastosowana do oceny zasobu będącego przedmiotem ogólnikowo omawianego „zespołu obiektów małej architektury”. Jakiegokolwiek wartościowania nie zawierała także lista stanowiąca załącznik nr 1 do wniosku („Inwentaryzacja kapliczek i figur na terenie dzielnicy Praga-Północ m. st. Warszawy wykonana w latach 2023-2025 - autor Piotr Stryczyński”), która ograniczyła się do wymienienia adresów oraz przybliżonej, czasem błędnej lokalizacji obiektów (w zakresie kierunków świata).

W ocenie organizacji społecznej „omawiane [we wniosku] obiekty są świadectwem minionej epoki, zachowanym często niemal bez przekształceń i współczesnych ingerencji człowieka”. Odnośnie do wyżej opisanych w niniejszej decyzji obiektów MWKZ nie zgadza się z opinią i argumentacją Stowarzyszenia. Analiza przeprowadzona w toku niniejszego postępowania wskazuje, że większość z 72 obiektów ww. obiektów, stanowiących przedmiot niniejszej decyzji, co do których MWKZ odmawia wpisu ich do rejestru zabytków, powstała współcześnie, przez co nie stanowi świadectwa minionej epoki albo też uległa całkowitemu przekształceniu lub wymianie substancji oryginalnej (nawet jeśli zostały zachowany gabaryt czy forma), przez co nie można stwierdzić, że są one zachowane „niemal bez przekształceń i współczesnych ingerencji człowieka”. Fakt ten nie neguje natomiast wartości kapliczek praskich rozumianych jako niezaprzeczalny fenomen kulturowy, który stanowi nieprzerwanie od lat 90. XX w. przedmiot zainteresowania *varsavianistów*, kulturoznawców i socjologów. Obiekty te mają również wysoką wartość sentymentalną szczególnie dla mieszkańców dzielnicy Praga-Północ. Kategorie te jednak nie stanowią przesłanki dla ochrony ww. obiektów poprzez wpis do rejestru zabytków ruchomych.

Przedmiotowy wniosek Stowarzyszenia należy rozważyć także pod kątem czy zasadne jest objęcie obiektów ochroną prawną, wynikającą z art. 10 ust. 2 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, która umotywowana jest w szczególności uzasadnioną obawą zniszczenia lub uszkodzenia zabytku (zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytek ruchomy wpisuje się do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku lub na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora z urzędu, w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej). Kapliczki niszowe stanowiące integralny element elewacji, reprezentujące wartości zabytkowe (nie stanowiące jednakże przesłanki za wpisem indywidualnym do rejestru zabytków), są chronione prawnie poprzez wpis do rejestru zabytków budynków lub układów urbanistycznych lub ujęcie w gminnej ewidencji zabytków (ul. Grodzieńska 26, nr 14; ul. Strzelecka 31, nr 47; ul. Środkowa 25, nr 53; Wileńska 69, nr 67). Podobnie sytuacja wygląda w przypadku dwóch rzeźb autorstwa Tadeusza Skoniecznego, zlokalizowanych na elewacji katedry przy ul. Floriańskiej 3, które nie są kapliczkami i nie są narażone na akty wandalizmu ze względu na lokalizację na znacznej wysokości, bez możliwości bezpośredniego dostępu. Dodatkowo należy wskazać, iż akty wandalizmu i uszkodzenia kapliczek nie dotyczą tych obiektów, które są usytuowane na terenach zamkniętych, m.in. kapliczki na ogrodzonych terenach przy parafii św. Floriana (nr 11, 12, 13), na terenie strzeżonej zajezdni tramwajowej przy ul. Kawęczyńskiej (nr 17), na dziedzińcu tylnym Caritas przy ul. Kawęczyńskiej 49 (nr 19), czy na ogrodzonej posesji Domu Zakonnego Sióstr Wspólnej Pracy od Niepokalanej Maryi przy ul. Kawęczyńskiej 69 (nr 21). Niezależnie od powyższego istotną przesłanką cytowanego powyżej przepisu jest uzasadniona obawa zniszczenia lub uszkodzenia obiektu będącego zabytkiem o „wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej”.

Z uwagi na udowodniony powyżej brak wartości historycznej, artystycznej lub naukowej w odniesieniu do większości opisanych w niniejszej decyzji obiektów, nie istnieje zatem obawa zniszczenia zabytku o „wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej”.

Mając na uwadze powyższe w ocenie MWKZ w interesie społecznym nie leży wpisanie do rejestru zabytków ww. 72 obiektów, które nie odpowiadają legalnej definicji zabytku zawartej w art. 3 pkt 1 ww. ustawy określającej, iż zabytek to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Ponadto MWKZ nie podziela argumentacji organizacji społecznej, zgodnie z którą ochrona wartości, których nośnikiem są ww. kapliczki i figury „leży z całą pewnością w interesie społecznym Towarzystwa Przyjaciół Pragi, ale i również mieszkańców Pragi, Warszawy, jak i ogółu społeczeństwa”. W pierwszym rzędzie należy podkreślić, iż w ocenie MWKZ interes społeczny nie jest tożsamy z interesem jakiegokolwiek organizacji społecznej, chociaż w istocie podejmowane przez organizacje działania mogą odzwierciedlać interes społeczny. Tak nie jest jednak w powyższym przypadku. Zgodnie z orzecnictwem w każdym przypadku działający organ ma obowiązek wskazać, o jaki interes ogólny (publiczny) chodzi, i udowodnić, iż on jest na tyle ważny i znaczący, że bezwzględnie wymaga ograniczenia uprawnień indywidualnych obywateli. Zarówno istnienie takiego interesu, jak i jego znaczenie, a także przesłanki powodujące konieczność przedłożenia w konkretnym wypadku interesu publicznego nad indywidualny podlegać muszą zawsze wnikliwej kontroli instancyjnej i sądowej, a już szczególnie wówczas, gdy chodzi o udowodnienie, iż w interesie publicznym leży ograniczenie (lub odjęcie) określonego przez Konstytucję RP prawa własności” (wyrok SN z dnia 18.11.1993 r., III ARN 49/93). Organ, kierujący się zasadą proporcjonalności mówiącą, iż dobór zastosowanych środków prawnych powinien odpowiadać na konkretne cele, obowiązany jest wykazać adekwatność i konieczność określonej formy ochrony prawnej zabytkowego obiektu, powołując się na jego wartości i związane z nimi postulaty konserwatorskie. MWKZ podkreśla, iż ograniczenie przez organy konserwatorskie władztwa właściciela nad rzeczą uznaną za zabytek, w oparciu o przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, nie może cechować dowolność. Innymi słowy konieczność wpisania do rejestru zabytków nie może budzić wątpliwości bowiem taki wpis nakłada na właścicieli szereg obowiązków i ograniczeń swobody użytkowania zabytku.

W odniesieniu do ww. 72 obiektów brak jest przesłanek przemawiających za ochroną ww. obiektów poprzez wpis do rejestru zabytków ruchomych. Wprawdzie zachowanie fenomenu kulturowego będącego jednym z elementów budowania tożsamości dzielnicy Praga-Południe jest istotne, jednak zadanie to w odniesieniu do obiektów nie będących zabytkiem realizuje lokalna społeczność, poprzez indywidualną dewocję oraz troskę o ww. obiekty wyrażającą się poprzez bieżące naprawy i zabezpieczenia (zależne od umiejętności i zdolności rzemieślniczych mieszkańców oraz ich możliwości finansowych i materiałowych), modyfikacje odzwierciedlające preferencje estetyczne i potrzeby użytkowników ww. kapliczek. Główną wartością ww. obiektów kultu jest to, iż stanowią przedmiot prywatnego kultu mieszkańców, który nie wyraża się poprzez wartości materialne, a poprzez ciągłość tradycji związanej z opieką nad kapliczkami, co jest elementem integracji lokalnej społeczności. Wprawdzie, jak podkreśliła organizacja społeczna „w ostatnich latach z terenu Pragi na skutek zniszczenia, zniknęło kilka niezwykle cennych kapliczek, a wiele z nich uległo uszkodzeniu i postępującej degradacji”, jednak nie jest to przesłanką za wpisem do rejestru zabytków obiektów, nie będących zabytkiem. W tym przypadku istnieją inne działania mogące przeciwdziałać degradacji ww. obiektów (m.in. informacyjne, edukacyjne, popularyzatorskie).

Zgodnie z Art. 104. § 2 Kpa stanowiącym, iż „decyzje rozstrzygają sprawę co do jej istoty w całości lub w części albo w inny sposób kończą sprawę w danej instancji”, niniejsza decyzja rozstrzyga powyższą sprawę w części, w zakresie 72 obiektów zlokalizowanych na terenie dzielnicy Praga-Północ m.st. Warszawy, zgodnie z listą stanowiącą załącznik nr 1 do decyzji. W zakresie pozostałych obiektów objętych przedmiotowym postępowaniem (41 obiektów z liczby 114 obiektów - *vide* lista zawarta w zawiadomieniu o wszczęciu niniejszego postępowania z dnia 11.12.2025 r.) organ rozstrzygnął sprawę decyzją z dnia 18.02.2026 r. nr 25/2026, wpisującą do rejestru zabytków kapliczki z terenu dzielnicy Pragi-Północ, posiadające wartości artystyczne i historyczne, natomiast decyzją z dnia 18.02.2026 r. nr 27/2026 umorzył postępowanie w zakresie jednego obiektu (*vide* lista zawarta w zawiadomieniu o wszczęciu niniejszego postępowania z dnia 11.12.2025 r.), z uwagi na jego brak (demontaż).

Definicja zabytku zawarta w art. 3 pkt 1 ww. ustawy określa, iż zabytek to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Z uwagi na omówione wyżej przesłanki 72 kapliczki zlokalizowane w Warszawie na terenie dzielnicy Praga-Północ, według powyższego spisu (72 obiekty), nie odpowiadają definicji zabytku zawartej w art. 3 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wobec powyższego MWKZ niniejszą decyzją odmawia wpisania ich do rejestru zabytków ruchomych województwa mazowieckiego.

POUCZENIE

Na podstawie art. 127 oraz art. 129 § 1 i 2 Kpa od niniejszej decyzji przysługuje stronom odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które należy złożyć za pośrednictwem tutejszego urzędu (na adres: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie, 00-373 Warszawa, ul. Nowy Świat 18/20) zgodnie z art. 129 § 2 Kpa w terminie 14 dni od jej doręczenia. W myśl art. 130 § 2 Kpa wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji.

Na podstawie art. 127a § 1 i 2 Kpa w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. W konsekwencji tego z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja stanie się ostateczna i prawomocna.

UWAGA, NUMER REJESTRU ZABYTKÓW JEST NADAWANY PO STWIERDZENIU OSTATECZNOŚCI
NINIEJSZEJ DECYZJI

MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
Marcin Dawidowicz

Załączniki:

1. Pouczenie o skutkach wpisu do rejestru zabytków
2. Klauzula RODO

Otrzymują:

1. strony postępowania w drodze obwieszczenia publicznego
2. Towarzystwo Przyjaciół Pragi, ul. Stalowa 28/1, 03-426 Warszawa
3. 2 x WUOZ aa (KLŻ)

Do wiadomości:

1. Urząd Dzielnicy Praga-Północ, ul. ks. Kłopotowskiego 15, 03-708 Warszawa
2. Zakład Gospodarowania Nieruchomościami dla Dzielnicy Praga-Północ, ul. Jagiellońska 23, 03-719 Warszawa
3. Wydział Architektury i Budownictwa dla Dzielnicy Praga-Północ, ul. ks. Kłopotowskiego 15, 03-708 Warszawa
4. Biuro Stołecznego Konserwatora Zabytków m.st. Warszawa, ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa